

Çeçenistan'dan Suriye'ye Moskova'nın Vekâlet Savaşı

Beş yıldan fazla süren Suriye savaşı halka umuttan ziyade ne yazık ki, yeni acılar ve korkular getirmiş durumdadır. Gün geçtikçe, insanlık bu savaşın sahadaki aktörlerin acımasız yeni adımlarına ve yeni kirli oyunlarına şahit oluyor. Bu aktörlerden biri olan Rusya'da halk arasında meşhur olan "başkasının eliyle sıcak közden patates çıkarabilmek" sözü tam da Suriye krizi için geçerli bir siyaseti ifade etmektedir.

Bu çerçevede yaşanan gelişmelerden biri Çeçenistan'dan bazı Rusya yanlısı silahlı grupların Suriye'deki savaşa gönderildiği yönündeki haberlerdir. Rus gazetesi "İzvestiya" ve televizyon kanalı "Dojd"da çıkan habere göre 2016 yılı sonuna kadar Çeçenistan'dan Suriye'ye çok sayıda asker gönderilmesi konusu kesinleşti. Çeçenistan'ın Rusya yanlısı Başkanı Ramzan Kadirov ilk önce bu haberi yalanladıysa da Duma'daki komisyon başkanı G. Kalaşnikov böyle bir kararın Kremlin tarafından verildiğini medyaya bildirince, Kadirov da bunu doğrulamak zorunda kaldı. Ne var ki Kadirov bunlara Çeçen askeri değil Rusya'nın askerleri demek daha doğru olur demiş.

Alınan karara göre Suriye'ye gidecek dört piyade bölük "Zapad" (Batı) ve "Vostok" (Doğu) askeri birliklerin temelinde organize edilmiş. Her iki birlik hala Rusya'nın Çeçenistan'da savaşı sırasında Çeçenistan bağımsızlığı için mücadele veren halka karşı kurulmuş ve yerli Çeçenlerden oluşturulmuştu. Aralarındaki fark: "Zapad" ilk günden Moskova yanlısı olup Çeçen bağımsızlığına karşı çıkarken, "Vostok" ise sonradan Rusya tarafına geçen kişilerden oluşmasıydı.

"Zapad" birliklerinin askerleri komutanı Kakiyev, 1993 yılında merhum başkan Cevher Dudayev'e karşı başarısız suikast girişiminde bulunmuş ve ağır yaralı olarak uzun dönem Moskova'da tedavi görmüştü. Bir elini kaybettiği için kendisi fiilen sıcak çatışmalara katılmasa da, Moskova nezdindeki hizmetlerinden dolayı madalyalar almış ve şimdilik de Kadirov'un yanında resmi bir makamda görev almaktadır. "Vostok" birliğinin komutanı Sulim Yamadayev ise 1990'lı yılların öncesinde mücahitlerle birlikte Ruslarla savaşırken 1999 yılında onlara ihanet ederek akrabası olan Kadirov'un tarafına geçmiş birisi. Kendisi Rusya'nın en üst madalyalarını almış ve ağabeyi Ruslan Duma'da milletvekilliğine getirilmiştir.

Moskova'nın emri ve hizmetinde olan "Zapad" ve "Vostok" Çeçen asıllı savaşçıları hem Çeçenistan'ın bağımsızlığı için mücadele veren savaşçılara karşı mücadeleyi sürdürürken, hem de Rusya'nın çıkarları için diğer bölgelerde askeri görevlerde hazır bulunuyorlar. Öyle ki, 2006 yılındaki İsrail saldırısından sonra dahi bu askerler Lübnan'ın güneyinde Hizbullah kontrolünde bulunan bölgelerde yol, köprü gibi alt yapı onarım işlerinde ve güvenliği temin etmede kullanılmıştı. Aynı askerlerin bir bölümü 2008 yılında ise Rusya-Gürcistan savaşına katılarak o sırada Osetya bölgesinden girerek Rusların önünü açmışlardı.

Süreç içerisinde "Vostok" komutanı Sulim ve ağabeyi Duma vekili Ruslan'ın kendi nüfuzları ve Kremline yakınlıkları ile Kadirov idaresine tehlikeli rakip olmaya başladıklarında, önce 2009'da Moskova'da Ruslan ve 2010'da kardeşi Sulim Dubai'de silahlı saldırılarda öldürüldü. O dönem Rus medyası "bizi koruyanları biz koruyamadık ve faillerini de açığa çıkartamadık" diye yazmıştı. 2010 yılından sonra "Zapad" ve "Vostok" birlikleri neredeyse tümüyle Kadirov'un kontrolüne geçti. Günümüzde resmi olmasa bile örneğin Ukrayna'nın doğusunda Rusya yanlısı ayrılıkçılar arasında "Zapad" birliğinin bazı militanlarının, Donetsk ve Lugansk bölgesinde savaştıkları söyleniyor.

Tüm bu nedenlerle Suriye'ye gönderilen bu Çeçen asıllı askerler konusunda Moskova'nın seçimi hiç de sıradan bir asker takviyesi operasyonu gibi görünmüyor. Rusya Esed rejimini ayakta tutabilmek için Suriye'ye Eylül 2015 tarihinde girmişti ve savaşın ilk günlerinden itibaren Rus asker ve subaylarının tabutları memleketlerine geri dönmeğe başladığında Moskova yönetimi alternatif güçleri devreye sokma ihtiyacı hissetmişti.

Daha önceki yıllarda resmi verilere göre Rusya, Afganistan'daki on yıllık askeri müdahale sırasında 20 bini aşkın, sonraki Çeçenistan savaşında ise on üç yılda bir o kadar asker ve subayını kayıp vermişti. O dönem Rusya'nın belki en popüler sivil toplum harekâtı olan "Asker Anneleri" ülkenin dört bir yanında yaptıkları eylemler, oldukça ses getirmiş ve Moskova hükümetinin elini zayıflatmıştı.

Yakın tarihten hükümete yapılan eleştirilerden ders alan Putin Mayıs 2015'de bir karara imza atarak,

yurtdışında ölen ve öldürülen Rus askerlerinin bilgilerinin kamuya açılmasını yasakladı. Bu nedenle mevcut durumda resmi kaynaklarda Suriye’de sadece 25 kişi öldürülmüş olarak kayıtlarda geçiyor. “Asker anneleri” ve diğer STK’lar, gazetecilere göre ise bu sayının gerçekte daha fazla olduğu yönünde. “Asker anneleri” hem bir sosyal hareket hem de bünyesinde 300’e yakın bölgesel teşkilat bulunduran Rusya’nın en büyük ve ülke genelinde en yaygın yapılarından biridir. Rus toplumunda kadının rolü çok aktif olduğu için bu yapı da doğal olarak sosyal hayatta çok etkin. Bu nedenle Suriye’de Rus askerinin ölü sayısı arttıkça bunların da itirazları yaygınlaştığından, Moskova’nın politikaları daha fazla eleştirilmekte.

Durum böyle iken, Kremlin yönetimi, kendi Rus asıllı askerlerinin ölümünü azaltmak için Kadirov’un Çeçenlerinden istifade etmeyi önemli bir strateji olarak görüyor. Zaten Kadirov’un kendisinin de böyle bir kararın çıkması için ciddi bir baskı yaptığı söyleniyor. Zira Moskova’ya sadakatini göstermenin yanı sıra, Çeçenistan’ın bağımsızlığı için savaş yapmış ve bugün Esed’e karşı Suriyeli muhaliflerin saflarında yer almış Çeçenlerle hesaplaşmanın en kolay yolu bu. Aralarındaki ideolojik çelişkilerin yanı sıra, Kadirov, Çeçenistan gençleri arasında Suriye’deki muhaliflere sempatinin önünü alamadığı için rakiplerine karşı büyük bir öfke duyuyor. Kadirov Rus televizyonlarına ve medyaya yaptığı açıklamalarda, kendisinin ve emrinde bulunan askerlerin Suriye’ye gitmeye ve Esat rejimini kurtarmaya hazır olduğunu belirtmişti. Bölge kaynaklarına göre, Çeçenistan’da Kadirov’un emrinde bulunan eğitilmiş ve donatılmış, sıcak savaş tecrübesi olan savaşçıların sayısı yaklaşık 20 bin civarında.

Kadirov’un bu askerleri için Rusya’da kamuoyu hep olumlu değil. Zaman zaman onların hatta Çeçenistan’ın dışında bulaştıkları insanların ölümü ile biten kavgalı olaylar ve birçok faili meçhul işleri halkta “paralı katil ordusu” imajını oluşturmuş. 2005 yılında “Vostok” askerleri Çeçenistan-Dağıstan sınırında Avarların yaşadığı Borozdin köyüne baskın düzenlemişler, evler yakılmış ve köylülerden kimisi öldürülmüş kimisi ise kaçırmış ve kayıp olmuştu. Kayıtlara geçen başka bir olayda, 2006 yılında bu silahlı grupların, önde gelen bir gıda sektörü firmasına silahlı baskın yaparak şirket sahiplerini mal varlıklarını onların üzerine geçirmeleri konusunda zorlamak ve işkence olayına karışmak hususunda birtakım suçlara karıştıkları görülmektedir. Tanınmış liberal siyasetçi, dönemin milletvekili ve enerji bakanlığı yapmış olan Boris Nemtsov 2015 yılında öldürülmüştü. Olayın faili olarak “Zapad” komutanlarından ve askerlerinden bir ekip suçlanmıştı. Tüm bu olayların yanı sıra basına yansımayan daha pek çok sayıda hadisenin olduğu kaydedilirken, Kadirov ve askerleri Moskova’nın Çeçenistan’da egemenliğini sağlamasına rağmen Rusya halkı tarafından pek sevilmiyor ve bir tehdit olarak görülüyor.

Moskova açısından Kadirovcu askerlerin Suriye’ye gönderilmesinin temel sebepleri:

1. Suriye’ye askeri müdahalenin devamı sağlanmak,
2. Arap ve Sünni dünyası kamuoyunda Çeçenlerin Şii değil Sünni olması hasebi ile Şii Esed’e karşı savaşan Sünni muhaliflere bir perde etkisi yaratmak,
3. Rus kamuoyunda Rus askerlerinin ölümlerinin artabileceğine yönelik muhtemel eleştirilerin önüne geçmek,
4. Dünya kamuoyunda Rus askeri müdahalesi yerine Çeçen askeri desteği çarpıtmasını oluşturmak,
5. Kendi halkı nezdinde yaygın olan Kadirovcu askerlerin tehlikeli imajını, ülke çıkarları için yurt dışında kullanıp avantaja dönüştürmek.

Son haberlere göre Çeçenistan’dan Suriye’ye çıkan ilk dört bölük Lazkiye’deki “Humeymim” hava kuvvetleri üssüne oradaki güvenliği sağlamak için ulaşmıştır. Ama “Novaya” gazetesinin bilgisine göre Çeçenistan’da daha iki tabur (her birisinde 600 asker) Suriye’ye gönderilmesi için hazırlıklar tüm hızı ile sürmektedir. Ve akla gelen soru şu: bu Kadirovcu askerler bir hava kuvvetleri üssünü korumak için mi yoksa sıcak çatışmalara girmek için mi hazırlanıyor?

Moskova’nın vekâlet savaşını yürütmek üzere Çeçenlerin Suriye’ye savaşa gönderilme kararını başkent Grozni’deki Çeçen halkı pek büyük bir memnuniyetle karşılamadı. Çeçenler siyasi ve etnik farklılıklara bakmaksızın özgürlük adına ve ya ümmet değerlerine çok duyarlı olduklarından bu adım halk arasında farklı tepkilere de zemin hazırlamış oldu. Bugün Suriye’de mazlum halk da bir nevi özgürlük için savaş vermekte ve Çeçenlerin çoğu bölgeye sempati ve dayanışma duyguları ile bakıyor. Kendi halkından olan gençlerin bu kirliliğe gelmemesini ve Suriye’deki Müslümanlara karşı Rusya tarafında ve onun adına savaşa girmemesini isteyenlerin sayısı giderek artıyor. Nitekim “Novaya” gazetesine göre Aralık ayı ortalarında Grozni’de yaşanan sıcak çatışmaların, direkt Suriye kararlarına olan itirazlarla bağlantılı bulunuyor.

